

Mednarodni kongres akademskega tiska

Od 19. do 24. aprila t. l. se je vršil v Rennes (Francija) mednarodni kongres univerzitetnega tiska, ki ga je organiziral »L'hermine«, strokovni list juridične fakultete rennske univerze pod pokroviteljstvom C. I. E., poklicnega tiska ter Instituta za intelektualno kooperacijo pri DN. »Naša misel« je poslala na kongres svojega delegata, ki je kot edini zastopnik jugoslovenskega univerzitetnega tiska podal na kongresu poročilo o položaju akademikov v Jugoslaviji ter sodeloval tudi z referati v dveh komisijah kongresa. V naslednjem njegovem poročilu.

Pariz. Mesto svobode, umetnikov in bogastva. Gare Montparnasse.

Vlak se premakne. Dvignemo se nad bulvare. Tour Eiffel, palača Trocadéro. V predmestjih se pojavlja zelenje. Versailles. Čarobni grad sončnega kralja. Parki z ribniki. Nato neskončna, rahlo valovita planota. Travniki, polja, gozdovi. V nedogled se razgrinja francoska provinca, malodane nepoznana inozemskemu študentu, ki pride jeseni v Pariz, se v njem nastani, zaživi, v kolikor mu sredstva dopuščajo, a se skoraj dosledno ne gane iz Quartier Latina vse do poletja, ko odrine nazaj v domovino, kjer začne trositi prastaro laž: Pariz je Francija, v malem. Nič bolj neresničnega in krivičnega, kakor ta trditvev. Pariz je močno kozmopolitsko mesto, ima čisto poseben nastroj. Prava Francija se človeku odkrije na deželi: v provincijalnih mestecih med kmetskim narodom.

Ustavim se v Chartresu. Prelepa katedrala s svetovno znanimi barvanimi okni. Po cestah nebeški mir. Avtomobili redkost. Tudi pasanti. Le dve gručki angleških turistov se sprehajata po mestu. Stara pesem: Britanec na kontinentu.

Nato dalje na zapad, proti oceanu. Tih prihaja mrak, polja se gube v meglici. Končno terminus (zadnja postaja): Rennes. Na kolodvoru me pričakujejo akademiki-domačini s svojimi tradicionalnimi čepicami, ki se zovejo faluches. Od prvega trenutka vidimo, da se bomo dobro razumeli in sklenemo prijateljstvo. Le ime jim povzroča težave. Pa ga zaobrnejo po svoje. O Jugoslaviji nimajo posebno razčiščenih pojmov. Tako daljna dežela (ali po francosko: un des petits états de l'Europe centrale)!

Rennes je mesto približno iste veličine kot Ljubljana, na katero tudi drugače v mnogem spominja. Je zelo čisto, kar se o Parizu ne bi dalo vedno trditi. Na sebi ima nekaj prijetno vedrega. Znan je njegov lep park, ki se seveda imenuje Jardin des Plantes. Mesto in okolica zapuščata vtis velikega blagostanja.

Rennes je bil nekdanje glavno mesto province Bretanje, ki je imela tu svoj parlament. Razkazali so nam ga z velikim ponosom. Juridična fakulteta rennske univerze izdaja strokovni list »L'hermine« (hermelin — simbol Bretanje), v katerega pišejo akademiki in profesorji. Načeluje mu mlad, izredno simpatičen pravnik tretjega letnika g. J. A. Rayer, ki si je tudi nadel nelahko nalogo, organizirati pod okriljem svojega glasila kongres mednarodnega univerzitetnega tiska. Na kongresu je bilo zastopanih 12 držav (Švica, Nemčija, Anglija, Poljska, Letonska, Romunija, Jugoslavija, Luksemburg itd.) Pisec teh vrstic je zastopal »Našo misel« in nacionalni akademski tisk v Jugoslaviji.

Delo kongresa se je vršilo v treh komisijah. Orisati ga hočem le v najširših potezah.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Če bi pozvali javnost, da se ne smejo pa pozvati vse one, ki jim je močna severna meja pri srcu, da se vedno in povsod zavedajo, da je njih naloga podpirati samo one, za katere vedo, da so v srcu in duši Jugoslovenci.

B. T.

Prva komisija je razpravljala o položaju univerzitetnega tiska v raznih državah. — V Franciji imajo akademika glasila izrazito strokovni značaj. To izvira iz dejstva, da je francosko univerzitetno društveno življenje do skrajnosti depolitizirano, kar je za nekoga, ki pride iz srednje Evrope, skoraj nepojmljivo. Liste urejajo študenti, značilnost pa je intimno sodelovanje s profesorji. Francoski univerzitetni tisk se odlikuje po politični nevtralnosti, svobodi, raznolikosti in nezavisnosti. To mu daje velik pomen v javnem življenju. Skoraj vsaka tridesetih francoskih univerz ima nekako glasilo. — Približno enake razmere vladajo v Angliji in v Švici. — V totalitarnih državah je akademski tisk usmerjen od zgoraj. Večinoma uživa močne subvencije s strani države in javnih ustanov. Deloma ima čisto in strogo strokovni značaj. — Za evropski vzhod (Poljska, Romunija, Jugoslavija) je značilna politična orientacija akademskih glasil, ki ima svoj izvor v strukturi univerzitetnega društvenega življenja. Strokovni listi so bolj redki. Sodelovanje profesorjev je čisto izjemen pojav. Akademski tisk se bori z velikimi gmotnimi težavami, zato izide velikim delom nekaj števil. Negativno vpliva cenzura.

Druga komisija je reševala vprašanje o pomenu univerzitetnega tiska na mednarodno intelektualno sodelovanje. Tu prihaja v poštev razširjanje akademskih glasil v tujih državah, zlasti medsebojna zamenjava. Bil sem prijetno presenečen, pa tudi vzradošen, ko so mi poljski delegati povedali, da poznajo »Našo misel«. Ker pa jim dela jezik težave, jim jo prevajajo neki varšavski akademik, ki so mu znani vsi slovanski jeziki. Vse delegacije so izjavile, da so pripravljene pošiljati svoje liste v zameno za inozemske. Padla je tudi misel o ustanovitvi internacionalnega akademskega organa, ki pa je zaenkrat še ni možno realizirati. Enodušno so delegacije pozdravile idejo o ustanovitvi posebnih »kotičkov za inozemstvo«, kakor ga imajo čisto poljska akademika glasila. Predstavniki Confédération Internationale des Etudiants (C. I. E.) je predlagal, da se uvedejo dopisniki za liste, ki jih izdaja C. I. E. v vseh zainteresiranih državah. Ta zamisel je bila sprejeta.

Tretja komisija se je bavila z vprašanjem internacionalne univerzitetne novinarske izkaznice. Akademik-novinar ima čisto poseben položaj, ker mu glavni posel ni novinarstvo, temveč študij. Poklicni novinarji ga gledajo z viška in čisto nazivajo — vajuence (apprenti). Tudi redne novinarske legitimacije ne more dobiti. Da odpomore temu zapostavljanju, je prišel Institut za intelektualno kooperacijo pri D. N. izdajati posebne akademske novinarske legitimacije, ki dajejo imetnikom različne ugodnosti (ne v vseh državah enako) na železnicah, v muzejih, v gledališčih, pri prireditvah, na razstavah itd. Kongres je naprosil predstavnike raznih držav, da vplivajo pri svojih vladah na razširjenje teh ugodnosti.

Poštena beseda slovenski javnosti

Sredi marca smo osnovali »Narodni akademski blok«, ki je bil zamišljen kot strogo nepolitična skupnost vseh akademikov ljubljanske univerze, ki so se prostovoljno odrekli vsem nazorskim trenjem, ker se zavedajo, da je v nevarnosti to, kar vsi iskreno in enako ljubimo — naša domovina. Edino to nas je združilo in nas še drži. Z vsemi močmi se trudimo, da bi ohranili nepolitični značaj bloka. Z obžalovanjem pa ugotavljamo, da se je del katoliških akademikov delu, ki smo ga široko zasnovali, ki je že steklo in rodi že prve uspehe, že od začetka iz nerazumljivih razlogov odtegoval, čeprav so njihovi delegati na seji plenuma sodelovali, sprejeli program, določali deputacije in soglašali brzojavke. Vse, kar je bilo v naših močeh, smo poskusili, da bi jih pridržali v bloku, točko za točko smo popuščali, delu pa se nismo mogli odreči, ker se bojimo sodbje naroda in zgodovine. Štiri društva, ki predstavljajo polovico kato-

Vsi udeleženci kongresa smo imeli priliko občudovati toliko slavljeno francosko in posebej še bretonsko gostoljubnost. Sprejeli so nas predstavniki mesta Rennes, domači visokošolci, ki so nam s svojo pesmijo in šalo prikazali pravega duha, ki vlada v francoskih akademskih krogih, sprejela nas je direkcija velikega provincijalnega dnevnika »Ouest-Eclair« in profesorski zbor rennske univerze.

En večer nam je bilo prirejeno bretonsko slavje z narodnimi pesmi in pesmimi. Drugi večer je bil v parku koncert pariške vojne aviacije, posvečen izključno francoski glasbi. Tretji večer smo prisostvovali velikemu plesu v mestni hiši, kjer se je zbrala vsa jeunesse dorée lepega rennskega mesta.

Zadnji dan je bil posvečen izletu v Châteaubriandov grad Combours, na Mont St. Michel s starodavnim samostanom in cerkvijo na otočku v Oceanu, v St. Malo. Kdo ni čital v svoji mladosti knjige o islandskem ribiču? Mesto, ujeta v obzidja, kakor Dubrovnik, samo bolj mračno, skale so sive, morje razburkano. Nenado-

ma se prikaže sonce in obsije vso to mogočno lepoto. Ocean, penč se, v nedogled. Iz tega gusarskega gnezda je Francija osvajala nove dežele, od koder je gradila svoj ponosni imperij.

Kmalu po povratku v Rennes je treba na vlak. Poslednjič si stisnemo roke. Vsako slovo ima v sebi kapljo žalosti.

Večina mednarodnih mladinskih kongresov nima velikih praktičnih uspehov. Toda s tem, da omogočajo neposredni, osebni stiki med mladino raznih narodnosti, doprinašajo mnogo k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju. In v tem leži njihov glavni pomen. Med vsemi udeleženci kongresa je vladala prava bratska sloga, atmosfera je bila najprijetnejša, ki si jo je mogoče zamisliti.

Bil je kongres mladih. Zato je bilo na njem mnogo govora o besedi, ki nam je tako zelo draga preko vseh pregraj, ki nas ločijo: o svobodi.

Proti jutru polja, travniki, gozdovi. Versailles, ta pravljica. Pariz. Tour Eiffel, gare Montparnasse. Mesto življenja, umetnost.

Dr. Boris Tušek.

„Akademski nar. blok“

(Objavljamo te dokumente, ki predstavljajo vsekakor važen prilog k zgodovini društvenega življenja na naši univerzi.)

Pozivi vsem visokošolcem!

Državljeni, akademiki!

Kakor vsi svobodoljubni narodi sveta, tako moramo tudi Slovenci danes zbrati vse svoje sile, da ne bomo nepripravljeni in presenečeni, če nastopijo odločilni dnevi. Sovražniki našega naroda in države nas skušajo

hkrati pa nam pošiljajo svoje agente, da sejejo med našim ljudstvom malodušnost in hromijo njegovo obrambno voljo. Glavni smoter sovražnikovih agentov tostran naših državnih meja je: da ubijajo našo moralo in s tem slabijo odločnost našega naroda! V doseg svojih smotrov skušajo tuji osvajevalci in njihovi agenti preračunano izrabljati naše notranje razprtije, ideološka in svetovnonazorska trenja, socialna nasprotja itd.

Slovenci! Ne verjemite sovražniku in ne nasedajte njegovim spletkam! Prva in glavna naloga vsakega izmed nas mora biti: boj za narodno skupnost in slogo, za obrambno moč države; boj proti vsem nakam naših narodnih nasprotnikov zunaj in znotraj države. Za izvršitev te naloge je potrebna mobilizacija vseh narodnih sil, skupna volja, da si svoj dom uredimo sami, ob sodelovanju vseh političnih in družabnih plasti. Le tako bomo preprečili, da bi si pravico urejanja našega doma lastil tujec.

Kdor se v tem trenutku iz kakršnih koli razlogov upira težnji po strnitvi vseh narodnih sil, kdor skuša ovirati narodno obrambno delo ali pa ga izkoriščati v strankarske namene, zapušča naše narodne vrste, dela roko v roki z našimi narodnimi sovražniki, je izdajalec naroda, domovine in države! Za takega in samo za takega ga bo smatral vsak pošten Slovenec.

Naša narodna skupnost v tem času ne sme biti le trenutni odmev najbolj nepo-

sredne nevarnosti, ampak trdna in trajna obrambna mera v času trajne nevarnosti!

Trdno smo prepričani, da so vsi tovariši iz hrvatskih in srbskih krajev naše države odločno z nami ramo ob ramenu v tej odločilni borbi.

Vsakdo, ki se zaveda položaja, naj bo pripravljen, da bo žrtvoval vse, kar ima, za svobodo in neodvisnost naroda in Jugoslavije!

Tovarišice, tovariši!

V razmerah, kjer samo kulturna moč naroda ne zadostuje za obrambo njegove svobode, je skrajni čas, da vsak član slovenske akademske skupnosti zna tudi z orožjem braniti svobodo svojega naroda. Danes je potrebno, da za svobodo žrtvuemo tudi svoja življenja. Ne samo regularna armada, tudi vse civilno prebivalstvo in predvsem študentje, morajo prvi zastaviti svoje sile v obrambo svojega naroda.

Izvežbajmo se sami, dajmo svojim ljudem zgled in pogum pa obrambo svobode, vodimo ga in se žrtvuemo, da je homo vredni. Predstavniki študentov in študentk slovenske univerze Narodni Akademski blok bo zato sam organiziral strelske vaje akademikov in akademičark.

Prijavnice za vaje, ki jih bodo delili naši tovariši in tovarišice, točno izpolnite in jih oddajte pri vararju na univerzi v skrinjico do 26. t. m. do 12. ure. Oni, ki so služili kadrovske rok, so poklicani, da pomagajo pri vežbanju svojih tovarišev.

Pravico za vpis na vaje ima vsak član akademske skupnosti, ki je član naše narodnosti. Vodstvo vaj pa ima pravico odbiti prijavo brez pojasnila.

Kdor se pozivu ne odzove, ni vreden, da ga smatramo za člana našega narodnega telesa!

Odločno na skupno delo!

Tovarišice, tovariši!

Napočil je veliki čas združitve slovenske mladine. Bodočnost je naša! In ta bo taka, kakršno bomo ustvarili mi!

Naši plugi so novi, nezarjavili in polje zanje je širo in rodovitno. Ne čakajmo več, da nas čas ne prehiti!

Z navdušenjem ugotavljamo, da se je v prvih dveh dneh prijavilo v strelski odsek Akademskega narodnega bloka okrog

900 akademičark in akademikov.

To je dokaz, da se zavedamo resnosti položaja in obenem dokaz, da akademiki Aleksandrove univerze hočemo, če bo treba, tudi z orožjem braniti svojo svobodo.

Enotni in združeni v Akademskem bloku bomo pokazali svojemu narodu pot k obrambi svobode. Če bomo enotni, bomo uživali njegovo zaupanje.

Akademska mladina kaže tudi danes, kakor vedno v odločilnih dobah, smer, ki jo moramo hoditi, da bomo zvesti sebi, svojemu narodu in svoji zemlji.

Tovarišice in tovariši, prijavite se, če se še niste!

Uspeh prvih dveh dni naj bo vsem v opozorilo in bodrilo! Tu je tehtnica narodne ljubezni in zavesti!

Samo v slogi je moč!

Skupno na delo!

V Ljubljani, dne 5. maja 1939.

Za katoliške akademike: Jeza Maks, l. r.
Za demokratsko levico: Vodopivec Vl., l. r.
Za nacionalno fronto: Iskra Vekoslav, l. r.

Ugotovitve in svarila nemškega geopolitika

Znani nemški geopolitik Albert Haushofer objavlja v nemški reviji »Zeitschrift für Geopolitik« redne mesečne zunanje-politične pregledne pod naslovom »Berichterstattungen aus der atlantischen Welt«. V zadnji (aprilski) številki te revije se dotika tudi poslednjih sprememb v srednji Evropi, glede katerih ugotavlja med drugim:

»Notranja Češka in notranja Moravska spadata sicer k nemškemu kulturnemu ozemlju, vendar pa ne tudi k zaključnemu prostoru nemške naselitve. Ako počiva sedaj oborožena nemška roka med obema tema dvema zemljama kot rajhovskim protektoratom, se je to zgodilo na osnovi polnomočij, katerih izvor je mogoče poiskati v dolgem zgodovinskem razvoju rajha. Vključitev češkega narodnega ozemlja v vojaško in gospodarsko zvezo tretjega rajha se da utemeljevati z istimi argumenti, s katerimi odreka na primer Anglija Irski ali Walesu pravico do popolne samoodločbe: z argumenti prostora in argumenti skupne zgodovine, ne pa na osnovi mehanično uporabljene pravice do samoodločbe. V Nemčiji smo že od nekdaj vedeli, da mora uporaba čistega nacionalizma kot utemeljitvenega načela popolne državne suverenosti pri obstoječi zemljepisni razdelitvi narodov v vzhodni Evropi nujno dovesti do prostornih in gospodarskih nevezdržljivosti.«

Pisec se nato dotika rusinskega vprašanja in pripominja, da so se oborožene organizacije Ukrajincev v marcu leta 1939 »hrabro branile proti vpadajočim Madžarom«. Ohraniti v spominu ta videz, je po pisčevem mnenju »edino (in najmanj), kar se more zgoditi napram odročnemu in zapuščenemu delu neprimerno večjega, a enako nesrečnega naroda«. O Slovakah pa piše Haushofer dobesedno: »Slovakom je bila usoda bolj naklonjena. Zemljepisno so postali nekakšno vzmetišče med Poljaki, Madžari in nemškim rajhom, politično in gospodarsko pa so potegnili iz tega položaja najbolj pametne posledice: naslonili so se na svojega največjega in najmočnejšega sosedo, s katerim imajo daleč najkrajšo mejo. Na tej meji pa je bil sedaj storjen nov poskus okrnitve suverenosti... Nemška obrambna meja se je pomaknila na vzhodni rob Malih in Belih Karpatov. Tako je namesto ostre meje ustvarjen obmejni prostor, kar spominja na podobne primere v zgodovini rajha.«

Po teh ugotovitvah novega geopolitičnega položaja prehaja pisec na naloge, ki čakajo Nemčijo na tem prostoru v bodoče. Pisec obžaluje, da se ponemčenje Čehov, ki je v 14. in tudi v 18. stoletju že precej napredovalo, ni povsem dovršilo, kajti to bi danes »bistvo nemštva (v tem predelu) popolnoma spremenilo«. Tako pa mora sedaj Nemčija računati z dejstvom sedmih milijonov Čehov, ki so »nacionalno zelo zavedni, saj se je njihova narodna zavest v zadnjih treh generacijah v boju z Nemci samo utrdila«, dočim je »prostovoljnost, s katero so Čehi zaprosili za varstvo rajha,

v prvi vrsti zgolj pravnega značaja«. V češkem narodu je bila samo peščica ljudi (njen zastopnik je bil zgodovinar Pekar), ki se je zavedala usodne skupnosti narodov v češkem prostoru; že vse od l. 1848. dalje pa je bila močnejša narodna smer, ki se vzpenja od Palačeka preko Masaryka do Beneša. Nemški geopolitik svari tu vse tiste, ki mislijo da je ta smer, »ki danes nima besede, zamrla ali da bi se jo moglo v kratkem zatreti.« kajti »narodi, ki imajo za seboj zgodovinske preizkušnje daljšega življenja brez svobode, razpolagajo z boljimi in bolj rafiniranimi sredstvi samoobrambe kot narodi, ki so bili do neke mere vedno svobodni, ali narodi, med katerimi so vsaj manjše prevladujoče plasti ohranile svobodo besede.«

Pisec nadaljuje: »Drobeci vzhodnih narodov so Nemcem že čisto povzročali skrbi. Že iz nemške pravljice vemo, da se je zrušila marsikatera junaška postava, ki ni imela čuta za spoznanje o nevarnosti onih, ki se potuhnejo, prilizujejo in čakajo. Ne

Odgovor gospodu Melicharju

V 8. in 9. številki »Naše misli« smo obširili sledeči stavek iz »Straže v viharju«:

»Kampanja proti Tisi in predstavnikom Slovakov kot katoliškim izdajcem Čehov je pravitakozlobna, kot če bi kdo zameril človeku, ki je skočil skozi okno goreče hiše, da bi si vsaj rešil življenje, čeprav si pri skoku polomi ude.«

Mi smo proti taki izdajalski in dezerterski miselnosti postavili drugo načelo:

»Pristašem narodnega edinstva je usoda vsega naroda nerazdružna. Mi ne poznamo skokov skozi okno, nego samo skupno borbo na življenje ali smrt.«

Nato se je oglasil v obrambo »Straže v viharju« in sedanjih voditeljev Slovakov neki g. Václav Melichar iz Bratislave, ki je priobčil v »Straži v viharju« članek pod naslovom: »Iskrena beseda, Naše misli«. Očita nam popolno neinformiranost glede političnih razmer v bivši Čehoslovaški. Napadi na Tiso naj bi bili dokaz sovražstva in strankarskih predsodkov. Gledanje na zadnje dogodke v ČSR pod zornim kotom zadnjih treh dni pred katastrofo označuje za politično naivnost in pomanjkanje smisla za kontinuiteto. Daje pravi, da usode ČSR niso vodili Slovaki, ki so bili 20 let v opoziciji in da niso odgovornost le Čehi. Zadnji dogodki naj bi bili posledica 20. let, ki jih nihče ni mogel zabraniti.

Nimamo namena odgovarjati na tako pavšalno zagovarjanje politike slovaškega klerikalizma, ker smo v »Naši misli« o njeni katastrofalnosti podrobno pisali že mnogo pred nesrečo bratske republike. Prav tako se ne bomo branili pred neutemeljenimi očitki. Zaenkrat se bomo zadovoljili samo s spodnjimi ugotovitvami, na katere bi želeli, da nam dasta g. Melichar in »Straža v viharju« odgovor.

dokler nismo vzgojili kadra omladincev, ki je ponesel naše misli v svet med ostalo mladino.

Enakopravnost, socialna pravičnost in gospodarska blaginja, povezane z neomajno narodno zavestjo, naj družijo Jugoslovane v služno, nerazdružno enoto. To so osnove, na katerih smo gradili in po katerih hočemo graditi dalje. Nočemo dopustiti, da bi nekoč zgodovina pisala o nas, da so nas dogodki našli nepripravljene, da nismo znali v usodnih trenutkih poiskati pravega mesta med narodom, da bi ga oživel in budili njegovo zavest sile in neodvisnosti.

Če hočemo buditi narod, moramo poznati njegove težnje in navade. Če hočemo braniti domovino, moramo biti prežeti z ljubeznijo do nje, poznati moramo vse njene probleme in po svoji vesti in močeh pripomoči k njihovi rešitvi.

Mladina je cvet naroda. To tudi hočemo biti. V morebitnih težkih trenutkih je naše mesto na čelu strnjene naroda, boječega se za svojo svobodo. To so smotri,

le Čehi, temveč večina narodov med Nemčijo in Rusijo se ni izkazala za sposobno nositeljico samostojne državne ideje, kot zaratniki pa so bili vsi ti narodi vedno zelo nadarjeni. Kdorkoli je vladal na prostoru med Finskim zalivom in spodnjim Dunavom, je bil za izkušnjo bogatejši, da je v prijateljske oblike skrito nasprotje čisto nevarnejše od odkritega odpora. To izkušnjo sta si pridobila tako caristična Rusija kakor habsburška država. Zadnje, ki so si to izkušnjo pridobile, so bile nemške vojaške zasedbene oblasti za časa Brest-Litovska, ki so mislile, da gospodujejo velikemu prostoru, ko je bilo v resnici pod njimi že vse spodminirano. Sedanji nemški rajh ima na svoji poti k zavladanju onkraj nemških narodnih mej na vzhodu pred seboj stare sledove, ki mičejo in vlečejo, a tudi svare. Ako se nam posreči urediti Češko in Slovaško — v naši zgodovini je to že četrti poskus v tem prostoru — bi bil s tem nedvomno storjen velik korak naprej k ureditvi Evrope, ki bi ga ne bilo mogoče podcenjevati. Veliko vprašanje bodočnosti pa je, ali bo za take pozitivne možnosti dovolj časa na razpolago.«

Svoja razmišljanja zaključuje nemški geopolitik takole: »Vse, kar se v tem letu dogaja v Evropi, moramo gledati skozi prizmo strateških in gospodarskih koristi za vojaško razračunavanje.«

V isti številki »Naše misli«, v kateri smo priobčili članek, s katerim polemizira g. Melichar, smo ponatistili tudi sledeči stavek iz »Slovenca« z dne 16. aprila 1939:

»Tudi Hrvatje so za skupno državo. Oni nikakor ne mislijo voditi brezglave slovaške politike.«

Mi smo se močno čudili, kako je mogel g. Melichar ta stavek prezreti ali zamolčati, ko je pisal svoj napad na »Našo misel«. Ta stavek iz »Slovenca«, ki dokazuje zapoznelo izpreobrnjenje najstrastnejšega zagovornika slovaškega klerikalizma in njegove politike, nam je dragocen dokaz pravilnosti našega stališča in naše sodbe.

Katastrofalnost politike slovaškega klerikalizma priznavata tudi sledeča stavka iz iste številke »Straže v viharju«, v kateri je priobčen članek g. Melicharja:

»Slovakom se vedno bolj odmika pričakovana svoboda... Minula je dvajsetna doba, ki je Čehom prinesla protektorat... Slovake pa postavila z dežja pod kap.«

G. Melichar, svetujemo Vam, da se zamislite nad temi ugotovitvami duhovnega kroga, ki Vam je mnogo bližji, kakor mi. Ko boste med seboj razčistili stvari in pojme, šele tedaj boste imeli pravico polemizirati z nami. Tragična zgodovinska dejstva potrjujejo pravilnost naših nazorov in obsojajo definistično politiko slovaškega klerikalizma, katero imate Vi še danes dovolj poguma zagovarjati.

PRISPEVAJTE V TISKOVI SKLAD »NAŠE MISLI«, ŠT. ČEK. RAČ. 17.120

ki jih zasledujemo in od katerih odstopiti nočemo.

Okrepljeni z zavestjo, da stoji za nami tudi naša javnost s svojimi simpatijami, bomo s podvojenimi silami nadaljevali svoje delo za narod, kralja in veliko Jugoslavijo.«

Po pozdravnem govoru se je izvršil koncertni del programa, v katerem so sodelovali: ga. Golobič Marija, ki je s svojim prijetnim glasom prednašla publiko arijo Marinke iz Smetanove »Prodane neveste«, Zajčev »Hajd u kolo« ter Adamičevega »Jezdeca«, g. Marjan Lipovšek, ki je virtuožno zaigral Chopinovo Polonezo ter Valček. Z dvema plesoma (Chopin-Valček, ruski narodni ples), je nastopila še mala Majolka, ki je za svojo umetnost žela prisrčen aplavz mnogoštevilne odlične publike.

Po sporedu se je po uvodnem kraljevem kolu v okusno s slovanskimi zastavami okrašeni dvorani razvila prijetna zabava, ki je trajala do zgodnjih ur. J. N. A. K. Edinstvu čestitamo nad uspelo prireditvijo.

Za svobodno veliko Jugoslavijo

Narodno obrambna manifestacija na Aleksandrovi univerzi

V dneh, ko se povsod pri nas manifestira enodušna volja za svobodno in veliko Jugoslavijo, je zlasti akademska mladina zopet spoznala, da mora biti prva. Pustila je ob strani vsa nasprotja ter se kot en mož postavila na čelo naroda, da mu kot kažipot kaže pravo smer, tisto smer, ki so jo hodili junaki in borci vse naše svetle zgodovine, smer zmage pravice ter človeškega dostojanstva. Narod se je z izjemo nekaj zasleplencev odzval kot en mož tako, da gre danes s severa proti jugu in od zapada proti vzhodu le en silen val moči in narodne zavesti: tu smo, dotakni se nas, kdor se upaš!

27. preteklega meseca je bil sklican na univerzi velik narodno-obrambni zbor vseh akademikov ljubljanske univerze. Zavedajoč se pomembnosti tega zborovanja, se je akademska mladina v polni meri odzvala klicu svojega vodstva ter skoro do kraja napolnila obežno dvorišče.

Zbor je otvoril in vodil v imenu vodstva Vekoslav Iskra, predsednik J. N. A. D. Jugoslavije. V svojem pozdravu na zbrane akademike je povdaril, da danes ni na tem prostoru niti enega akademika, ki ne bi bil odločen braniti do skrajnosti s tolikimi žrtvami pridobljene svobode ali ki bi zanikal, da je naš obstoj in naš nemoten in plodni razvoj mogoč edino le v mejah Jugoslavije.

V imenu dela katoliških akademikov je govoril Vitko Musek, član S. K. A. D. Zarje. Njegov govor, prežet tople ljubezni, poveljevanja ideje žrtvovanja in nemajne volje za obrambo domovine, je bil mnogokrat navdušeno prekinjen. Med drugim je dejal:

»Danes smo prav vsi trdno prepričani o enem — nihče nam ne sme in nima pravice jemati ali omejevati naše narodne svobode; zahtevamo zase pravice, ki nam gredo, da bomo mogli res do konca posvetiti vse svoje moči in ves svoj idealizem narodu in njegovi rasti. Tudi to dobro vemo, da se bomo proti vsakomur, ki bi se upal dotakniti naše svobode in naše zemlje, branili in dokazali naše hotenje, ki smo mu dali izraza v sporazumu vseh slovenskih akademskih društev in klubov, tudi z dejanji. Kdorkoli se pa postavlja proti takšnemu hotenju slovenske narodne zavedne akademske mladine, je kriv greha nad narodom in državo, ki sta nam nedotakljivi svetinji! Prav tako bosta zgodovina in narod obsodila onega, ki takšno delo ovira ali mu stoji ob strani! Trdno smo namreč prepričani, in to naše prepričanje je edino pravilno spoznanje, da morajo biti danes mobilizirane v narodnoobrambno delu vse slovenske in jugoslovenske moči.

Tu kličemo vsem poštenim in iskrenim Slovincem in Jugoslovenom, da se odpovedo vsem medsebojnim političnim in svetovnonazorskim trenjem in se združijo v mogočno in homogeno skupnost vseh slovenskih moči in sil. Odgovornost, ki jo nosimo danes prav vsi Slovenci pred zgodovino in onim rodом, ki bo od nas prevzel življenje, je tako velika, da si pač ne moremo in ne smemo več dovoliti igre z »našimi« in »onimi« — temveč moramo biti prav vsi le eno — namreč vsi Slovenci in vsi Jugoslovani!«

V imenu demokratske levice je govoril Vodopivec Lado, član Slovenskega kluba. Tudi vsa njegova izvajanja je prevelav duh najskrajnejše odločnosti v pogledu očuvanja svobode ter neokrnjenosti države. Vsi homo stali kot skala na braniku naših svetinj!

Poslednji govornik je bil Iskra Vekoslav, ki je v obširnih izvajanjih odločno pobijal nesmiselne govorce, ki se trosijo v današnjih dneh. Obvestil je vse zbrane akademike o delu Narodnega akademskega bloka, ki z velikim delom vrši danes tako potrebne funkcije v narodnem življenju. Pokazal je na zavirljive uspehe, dosežene v kratkem času ter pozval vse prisotne, ki so njegova izvajanja navdušeno prekinjali, k slogi ter nesebičnemu delu.

Po izčrpanem dnevnem redu se je vsa množica akademikov na poziv vodstva mirno razšla, noseč v svoji notranjosti novih pobud za delo ter trdno odločenost, vztrajati v delu in borbi do konca.

Večer bratstva J. n. a. k. Edinstva

Ob priliki proslave svoje petletnice se je med tradicionalne akademske prireditve v Ljubljani uvrstil s polno upravičenostjo tudi »J. N. A. K. Viteškega kralja Aleksandra I. — Zedinitelja — Edinstvo« s svojim elitnim plesom pod geslom »Večer bratstva«, ki se je vršil pod pokroviteljstvom častnega damskega komiteja 6. t. m. v Kazini. Prijetni večer, na katerem je vladalo res pravo bratsko razpoloženje, je otvoril v imenu kluba g. Kutin Franc, ki je uvodoma pozdravil navzoče zastopnike poedinih uglednih osebnosti ter družtev in izrekel zahvalo častnemu damskega komiteju. Nadaljeval je:

Letos praznuje »J. N. A. K. Viteškega kralja Aleksandra I. — Zedinitelja — Edinstvo« peto obletnico svojega obstoja. »Večer bratstva« naj bo viden izraz našega delovanja, naše moči ter želje po napredku. Ta dan je naš praznik, ki se bo ponavljal iz leta v leto. Trda je bila pot,

Žakaj so izstopili katoliški akademiki iz „Akademskega narod. bloka“

»Slovenec« z dne 5. maja t. l. je priobčil v imenu katoliških visokošolskih društev SKAD Danice, AKD Kladiwa, DSKA Savice in AKD Straže sledečo izjavo namenjeno slovenski javnosti:

»Podpisana akademska kulturna društva slovenske univerze Danica, Kladiwa, Savica in Straža so, kakor je vsej javnosti dobro znano z iskrenim veseljem pristala v težkem svetovnapolitičnem položaju na opustitev medsebojnih trenj, ter so z ostalimi kulturnimi društvi naše univerze: »Edinstvom«, »Jugoslavijo«, »Slovenskim klubom« in »Zarjo« izdala 16. marca t. l. skupen proglas in ustanovila takoiimenovalni Akademski narodni blok.

Toda z žalostjo ugotavljamo, da so nekatera društva, oz. njihovi predstavniki in glasila s kršitvijo sporazuma (omenimo le: izdajanje letakov, deputacije in zastopstva ter pošiljanje raznih brzojavk, vse v imenu narodnega bloka, a brez naše vednosti in odobrenja) in z zlorabljanjem v strankarsko politične namene (glej »Naša misel« štev. 8 do 9) razbili enotni Akademski narodni blok, kljub našim ponovnim pozivom, naj blok ostane pri svojih prvotnih namenih in načrtih.

S tem obveščamo javnost, da je vsaka nadaljna akcija v imenu Akademskega narodnega bloka zloraba tega imena.

K tej izjavi čutimo dolžnost dodati dokumentarni komentar, da bo naša javnost lahko presodila, kdo nosi odgovornost in kdo je iskreno služil duhu in interesom Akademskega narodnega bloka.

»Naša misel« je v 7. številki IV. letnika z dne 23. III. t. l. priobčila z velikim veseljem in zadoščanjem z debelim tiskom preko cele prve strani skupen proglas visokošolcev Aleksandrove univerze, ki pravi med drugim:

V tem trenutku združena slovenska mladina Aleksandrove univerze slovesno izjavlja, da se v interesu narodne solidarnosti odreka vsem medsebojnim trenjem.

Čeprav ni »Naša misel« glasilo nobenega v Akademski narodni blok vstopivega društva, vendar se je z lastnega prepričanja navdušeno podredila sklepu vseh visokošolcev in se vsa stavila v službo akademske in obče narodne solidarnosti. To je dokazala »Naša misel« s svojo posebno izdajo z dne 23. marca t. l., ki je bila vsa posvečena izključno nesreči bratskega Čehoslovaškega naroda in veličastni enotni manifestaciji akademskega narodnega bloka, ki se je vršila 18. marca t. l. To številko »Naše misli« je sprejela naša javnost z veseljem in odobravanjem. Saj bo ona trajen dokument enega najlepših trenutkov v zgodovini naše visokošolske mladine.

Čisto drugače je razumela svojo dolžnost »Straža v viharju«. Skoraj molče je šla mimo proglasa visokošolcev in mimo manifestacije z dne 18. marca t. l. V številki 24. V. letnika z dne 30. marca je celo polemčno reagirala na članek »Ob nesreči bratskega naroda«, ki je bil priobčen v zgoraj omenjeni posebni izdaji »Naše misli«. Ker smo se drznili napisati, da je bila bratska Čehoslovaška republika »najkulturnejša slovanska država«, da so »v Prago romale jugoslovanske mlade generacije napajati se k vrelcem velikih učiteljev moralnih moči za skupno borbo, ki smo jo Jugoslovani in bratje Čehoslovaki ramo ob rami vodili« in da je bila »Masarykova republika zgrajena na večnih moralnih resnicah« je izšla »Straža v viharju« na nas v članku »Realno gledanje na Češko in Masaryka« svojo »nojnico v obliki ocvirkov, ki jih z ničemer ni mogla podpreti, in pa navšalnimi in iz trte zvitiimi konstatacijami. »Naša misel« je na ta članek ostro ali dostojno odgovorila v štev. 8—9 v članku »Masaryk in Čehi«.

Svoja izvajanja smo zaključili takole:

»Tako neresna je katoliška mladina zbrana okrog »Straže v viharju« v tako resnih časih. V svoji zaslepljenosti in ozkosrčnosti strasti se je spravila nad veliko slovansko avtoriteto — Masaryka, ki je še danes eden največjih predstavnikov slovanskega genija, priznan od vsega kulturnega sveta. »Straža v viharju« trdi temu nasprotno, da je pri nas: »...moda poveljčevati Masaryka in bratstvo s Čehi; to modo so uvedli svobodomiseli.

Take številke »Straže v viharju« bodo ostale trajni dokazi o mišljenju in delovanju katoliške mladine v enem najtežjih in najusodnejših trenutkov evropske zgodovine. One bodo pričale, kaj je smatrala katoliška mladina v takih razmerah za svojo najvišjo dolžnost in kako je služila naši domovini in slovanstvu.

Da popravi vtis, ki ga je v naši akademski javnosti zapustil članek »Realno gledanje na Češko in Masaryka« — posebno še z ozirom na način kako je bil serviran in na čas, ko je bil objavljen — skuša »Straža v viharju« v naslednji številki z neke vrste znanstvenimi razglabljanji zabrisati ostrino svojih predhodnih izvajanj.

V uvodu teh »znanstvenih razglabljanj« pisca članka: »Slovanstvo, Masaryk, krščanstvo« pa stoji tudi ta-le stavek: »Toda za slovanstvo je brez primere bolj koristno, spoznavati zgodovinske napake in jih popraviti, kot slepo častiti spačene idole.« (Masaryka. Op. ur.)

Zaključuje pa prvi del članka, v katerem se v glavnem bavi z Masarykovim odnosom in njegovimi pogledi na cerkev, vero in cerkveno hierarhijo s tem-le stavkom: »Prave veličine Masaryku pa nikdo noče jemati!«

Zakaj neki je bilo potrebno izliti na Masaryka toliko žolča, da bi se na koncu vendar le priznala njegova »prava veličina«?

V kratkem: nam izpada tako pisanje (v časih in prilikah v katerih danes živimo) nekako tako, kakor bi izgledalo n. pr. pisanje »Naše misli« na Veliki petek o »zgodovinskih napakah, spačenih idolih in neposrečenih potezah« v historiji, nedavni i davni, katoliške cerkve. Točka!

Vzporedno s temi napadi »Straže v viharju« na Masaryka in Čehi so se z veliko brzino odigravali dogodki v »Akademskem narodnem bloku« in ostalih

sličnih akcijah, ki so bile pokrenjene v vrstah naših kulturnih delavcev in našega ženstva.

Vse te akcije, ki so bile zamišljene in pokrenjene spontano, iskreno in ki so bile diktirane po težki zunanje-politični atdela bratsko slovansko državo, in ne na mosferi, katastrofi in tragediji, ki je zadnjem mestu — po naših notranje-političnih prilikah, so naenkrat propadle. Prva iz razlogov »kršitve sporazuma in zlorabljanja v strankarsko-politične namene«, druga: »ker bi se taki izrazi naše enotnosti lahko izrabljali v politične svrhe« in tretja (najbolj iskrena, op. ured.): »ker politično vodstvo katoliške stranke ne smatra razmere za tako resne, da bi bilo treba združevati se k takim enotnim nastopom.«

K vsemu temu treba dodati še avtoritativno razlago »Slovenca«, zakaj ne gre do enotne manifestacije Slovencev v račun političnemu vodstvu klerikalne stranke. Njo je označil za izključno predstavnico našega ljudstva in vse plemenite napore za združitev naših kulturnih in političnih sil, diktiranih iz zaskrbljenosti za našo bodočnost obsodil kot politično taktiko.

Iz vsega tega zaključujemo, da vstop katoliških akademikov ni konvencional strankinemu vodstvu. Njih je sicer težina momenta nekako prisiljala, da priznajo potrebo koncentracije in da na njo pristanejo (seveda, ne politično koncentracijo!) — ali, politični interesi seniorata so bili drugačni.

Na prvem mestu spiska teh »zlorab« je govor senatorja g. dr. Alberta Kramerja od 22. marca t. l. v senatu. Da bo naša javnost videla, kaj vse smatra razgreta domišljija za »zlorabo«, objavljamo po stenografskih zapiskih senata oni del govora, ki tangira »Akademski narodni blok«:

»Ja iskreno želim da osvane brzo dan kada se može današnji partijski rat pretvoriti u jednu plemenitu političku utakmicu.

Treba medjusobno da priznamo, da svaki na svoj način pošteno i iskreno hoćemo da služimo svome narodu i svojoj domovini.

Time bi nastupila atmosfera medjusobnog poštovanja i mogućnost, ako ne saradnje, barem paralelnog rada u stvarima, koje iziskuje složan napor svih pozitivnih snaga u našem narodu. Evropski događaji svima nam otvaraju oči o položaju, u kojem se nalazi Jugoslavija, a pre svega Slovenačka. Mobi-

lizacija svoju narodnih snaga postaje neophodna i program naše duhovne, moralne, privredne i kulturne odbrane ne pita za partijske legitimacije.

Sa radošću pozdravljam odluku ljubljanske akademske omladine, koje je bez obzira na svoju kulturno-partijsku i političku opredeljenost, jednoglasno primila rezoluciju, koja zasluđuje da se u ovom visokom Domu pročita. Ta rezolucija glasi:

»Teška svetsko-politička situacija, u kojoj se je preko noći našao ceo svet a posebno mali narodi, udružila nas je u jedan jedinstven akademski narodni blok, da s time dokažemo svoju čvrstu narodnu i državnu svest.

Udruženi Akademikari Aleksandrovog Univerziteta, stojimo na stanovištu, da je jedino moćna, na osnovu jednakosti narodnih prava Slovenaca, Hrvata i Srba uređena Jugoslavija jedini okvir, u kojem možemo i hoćemo da živimo narodnim i državnim životom.

Udružena slovenačka akademska omladina Aleksandrovog Univerziteta svečano izjavljuje, da se, u interesa narodne solidarnosti, odriče svih međusobnih travica.

Gospodo, političke organizacije neće moći uvek izbeći međusobne borbe, ali one moraju da ih svedu na onaj minimum, koji dopušta i daje mogućnost za zajednički rad na narodnim pitanjima, koja se tiču svoju nas, naše sudbine, naše egzistencije.

Za »zlorabljanje v strankarsko-politične namene« se dalje smatra »Poziv katoliški visokošolski mladini«, objavljen v zadnji številki »Naše misli«, iz katerega je po »Straži v viharju« evidentno, da smatramo, da je končni namen enotnega »Akademskega narodnega bloka« vplivati z lepim zgledom na našo notranjo politiko...

Z obžalovanjem ugotavlja »Straža v viharju«, »da tako samovoljno spremenjeno pojmovanje namlog in ciljev akademskega bloka pomeni smrtni udarec naši tako idealno zasnovani akademski skupnosti.«

Puščamo ta ozka pojmovanja »Straže v viharju« brez komentarja. Za zaključek navajamo še dva odstavka iz »Straže v viharju«:

»Kdo ne vidi, da sosedi Slovanov lahko žanjejo ob naši medsebojni nestrpnosti in nedemokratskem nadvladanju enega nad drugim?«

»Za nas Slovane, je pa predvsem važno, da mi zase to spoznamo in tudi med seboj uredimo odnose po neminljivih načelih pravice, enakosti in medsebojnega priznavanja, ne pa po blodnjah materializma, moči, nasilja in nadvladovanja.«

Kako je pa bilo s »kršitvijo sporazuma (izdajanje letakov, deputacije in zastopstva ter pošiljanje raznih brzojavk)...« o tem v sledeči številki.

Vsem naročnikom in čitateljem!

Današnji številki smo priložili položnice. Prosimo vse naročnike, ki so do danes še pozabili nakazati itak malenkostno naročnino, da to čim preje store. Naše čitatelje in prijatelje pa prosimo, da se na list naroče ter s tem podpro naše delo.

Uprava.

Tiskovni sklad »Naše misli«

V tiskovni sklad »Naše misli« je daroval g. ing. Miloš Krofta, Vevče, Din 100.-, za kar mu izrekamo z željo po posnemaju najtoplejšo zahvalo.

KUPUJ DOMAČE BLAGO
PRI DOMAČEM TRGOVCU!

NAKAŽITE NAM, PROSIMO,
NAROČNINO!

Bog nas obvaruj takšnih politikov...

»Slovenec«, glasilo Katoliške akcije in vaticanske politike, je dne 9. maja imel kratkotrajno recidivo v slovanstvo. Priobčil je uvodnik, ki se kaj prijetno razlikuje od njegovih običajnih člankov, zlasti od tistih, s katerimi je lansko leto ob sudetski krizi napadal bratski čehoslovaški narod. Seveda je pisec slovanofilskega članka v »Slovenec« samo slavnostno zatrdil, da moli za Slovane in je prepričan, da je s tem vse opravljeno in rešeno. — Dvomimo, da bo ta molitvena akcija kaj zalegla, ko vendar vemo, da so sv. oče Čehoslovaško blagoslovili, nakar je še isti dan postala plen svojih sovražnikov.

Kako »Slovenec« poleg molitve še na drugi način deluje za slovanstvo, nam priča naslednja njegova izjava z dne 11. maja: »Obsojali smo centralista dr. Beneša, obsojamo dr. Tuko! Dela obeh so enako pogubna.« Ako pustimo v nemar gorostasno krivico, ki jo katoliški list dela dr. Benešu, ko ga meče v en koš z izdajalcem in madžaronom dr. Tuko, ne moremo mimo dejstva, da hoče »Slovenec« na silno nespreten način zakriti zločine svojih duhovnih sobratov. Kor-

dr. Tiso, ki je v družbi z dr. Tuko prodal slovaško svobodo, duhovnik in to katoliški duhovnik, je treba kot odgovornega za izdajstvo slovaške stvari postaviti dr. Tuko, o prelato rimske cerkve dr. Tisi pa je treba molčati. Tiso ni nič boljši od Tuke, slednji pa je vsekakor vsaj za eno stopnjo boljši od znanega slovaškega renegata in katoliškega duhovnika dr. Jehlieske.

Nihče ne bo spravil s sveta dejstva, da so grobokopi slovaške in rusinske svobode ravno katoliški duhovniki in da so katoliški slovaški župniki z malenkostnimi izjemami renegati ter pokorni slugi madžarskega kardinala in slovaškega renegata Seredijskega. Na drugi strani je zopet resnica, da so bili najboljši slovaški domoljubi ravno evangeliki: Štefanik, Hodža, Osuský, katoliška stran pa je dala takele tipe: Sidor, Šanjo Mach, Djurčanský — same tuje plačance.

Satanova povelja in načela, ki so v celoti in brez omejitev, se za vsako stvar, ki ne bi pripadala na slovaško državo, vse po zbiranju se stija.